

פרשת בהר סיני

פרק כה

(ב) וסוד ימי עולם רמוז <במקום הזה>¹. ר"ל שכלם סובבים על שבעה, ובסוף כל שבעה שביתה: שביעי לימים, שבת; שביעי לשנים, שמטה; ואחר ז' שמטות, יובל.

(ט) ועוד, כי פירוש 'חדש' יכחיש <הפרסי>², שאמר שישראל³ מונין לחמה – כי אין לחמה חודש כלל. ושנות הירח⁴ ישובו בסוף לשנות החמה. ר"ל בהשלמת מחזור י"ט,⁵ ישובו שנותנו מכוונים עם ז' עבורים שבו י"ט שנות החמה.

(טז) תרבה. הפך תמעט. אמר זה כי במלאכת ההגיון ב'ספר המאורות' נאמר, כי רב ומעט אינם הפכים.⁶ ובחכמת הטבע התבאר שהם הפכים.⁷ ובא והכריע שהם הפכים.⁸

(כ) כי 'תבואתנו' ראה כי תחלת השנה מניסן. ר"ל בעבור אמרו: ולא נאסף, משמע שמה שזרעו לא יאספו, יראה⁹ שפסוק: וכי תאמרו, הוא כמו הפוך. שהרי אין¹⁰ להם לירא מה יאכלו בשנה השביעית, כי יאכלו מה שיאספו בשנה הששית. אבל הוא כמו אמרו: וכי תאמרו בשנה השביעית מה נאכל בזמן¹¹ הבא, שהרי לא נזרע בשנה הזאת, גם לא נאסף את תבואתנו מה שהוציאה הארץ מעצמה.

(כב) ישן. שב אל 'מן'. אמר זה בעבור ש'ישן' לשון זכר ו'תבואה' לשון נקבה.

(מא) זהו שהעתיקו קדמונו¹² וכו'. ר"ל מה שאמרו מכאן, שרבו מוסר לו שפחה כנענית.¹³

¹ כך בכ"י בה; בכ"י א: בזה; בכ"י ד: במקום הזה.

² כך בכ"י בדה; בכ"י א: האפרתי.

³ בכ"י דה: שהיו ישראל.

⁴ בכ"י דה: ושנותינו.

⁵ בכ"י דה ליתא.

⁶ ???

⁷ ???

⁸ בכ"י בדה המשפט חסר.

⁹ כ"י דה מוסיף: לי.

¹⁰ בכ"י דה: וכי תאמרו הוא כמו שאין.

¹¹ בכ"י ב: בשנה.

¹² בכ"י דה: חכמינו.

¹³ ראה קידושין טו ע"א.